

AAR

circular 240

AMICS DE L'ART ROMANIC

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

març-maig 2006

Institut d'Estudis Catalans

–

Carme, 45-47

–

08001 Barcelona

EDITORIAL

Els fons patrimonials de la majoria de museus s'han format per una procedència doble: per les donacions fetes pels seus propietaris, *ad vitam* o *post mortem*, i a més, en moltes ocasions, per la compra als propietaris del patrimoni, fossin seglars o eclesiàstics. Des del Renaixement ha existit una preocupació arreu d'Europa, per part dels potents, de constituir museus amb la finalitat d'enaltir el prestigi cultural de les seves nissagues. Una passejada –no cal fer una visita profunda– per la ciutat de Roma ens permet descobrir la quantitat de museus que són resultat de la "recollida" de les antiguitats clàssiques, fetes per un noble o per un alt eclesiàstic, els quals pertanyien, la major part de les vegades, a les mateixes famílies. Aquesta "mecànica" per a la formació dels museus ha estat durant segles una realitat que ningú havia pensat a considerar-la un "robatori".

De pocs anys ençà, ha sorgit un moviment de reclamació de la tornada dels béns patrimonials al seu lloc d'origen, generalment sense considerar les circumstàncies que moltes vegades n'han permès la salvació i conservació. Cal tenir en compte la moguda història de les nostres terres durant els dos darrers segles –xix i xx– amb successives desamortitzacions, guerres civils i bullangues urbanes que generalment culminaven en grans pires en les quals les flames feien desaparèixer el patrimoni, tant l'artístic, arxivístic o bibliogràfic. Aquests cremadisses fan que moltes vegades hàgim d'agrair als "espolis" o "robatoris" la salvació de peces importants pel patrimoni català, tant medieval com modern.

En parlar amb els actuals "hereus" d'aquest patrimoni, sigui d'origen eclesiàstic o laic, ens retreuen que la conservació en els museus, fora de l'espai originari, és quelcom que no es pot acceptar. Tanmateix, moltes vegades en arribar a un espai patrimonial i trobar-lo "abandonat" i destruït pel pas d'uns "visitants" mancats de cultura i d'educació (i que potser seria més escaient de qualificar-los de "bàrbars") que s'han estimat més destruir que no pas robar el patrimoni d'esglésies o casals existents en descampats o en petits poblets abandonats a la seva sort, moltes vegades conservant un patrimoni de segles, sigui d'atuell de la llar o documents patrimonials o de gestió administrativa. Caminar trepitjant restes ceràmiques o papers malmesos ens ha provocat sempre una extraordinària tristesa i hem pensat que era millor robar i conservar que no pas deixar-lo abandonat a mercè que siguin destruït pels "vàndals", disfressats, moltes vegades d'excursionistes.

Per això hem de lamentar que la gestió feta per a la recuperació de les obres pel bisbat de Barbastre-Monsó sobre la propietat de les obres d'art procedents de la Franja de Ponent i conservades en el Museu Diocesà de Lleida, no s'hagi fet amb més discreció. La tasca feta pel bisbat de Lleida té un gran mèrit: la de guardar i conservar un patrimoni, que sense la seva intervenció avui estaria totalment perdut després del convuls segle xx. El seu record el guardaria tan sols un inventari d'obres desaparegudes, de les quals només romandrien les imatges –si havien estat fotografiades–, que es conservarien i serien consultables en un arxiu públic.